



Universiteit Utrecht



DATA SCHOOL

AI en de impact op mensenrechten

Data School

*Platform voor onderwijs en onderzoek
rond de impact van technologie op de
maatschappij*



Iris Muis
Teamleider Data School
& medewerker kennisvalorisatie
i.m.muis@uu.nl



EenVandaag

O.a. Israëlisch veiligheidskabinet besluit Gaza-stad te bezetten * Nederlandse wensouders naar Portugal voor eiceldonatie, ook Inge (40) hoopt alsnog zwanger te worden; 'Mijn laatste optie'

AVRO
TROs



1V

Iris Muis

digitale ethiek expert

14:53



Afgelopen maand in de media



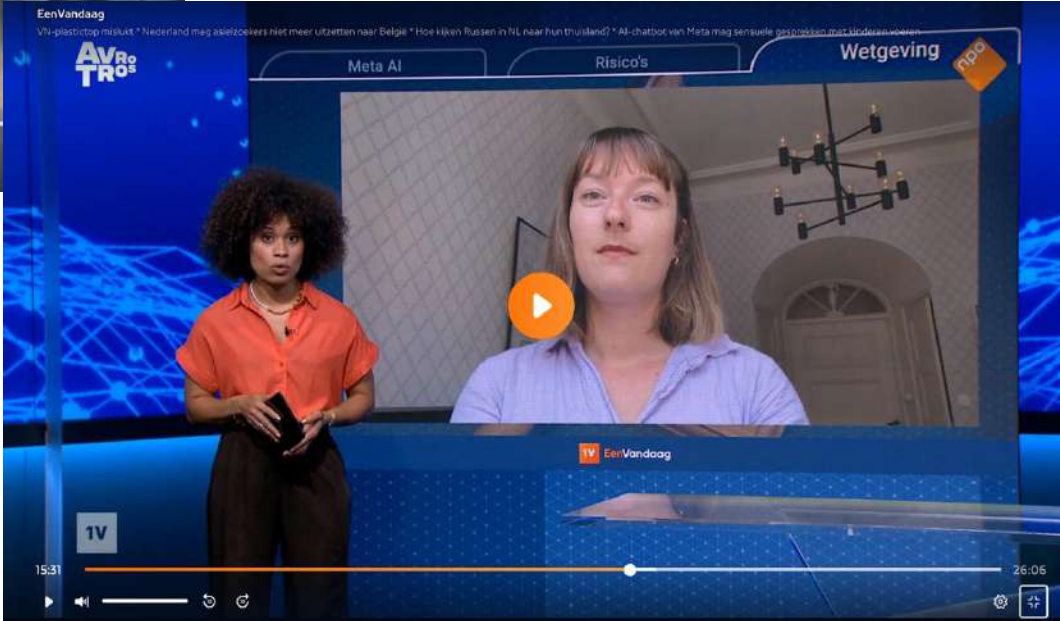
Meta AI zorgt voor onrust op WhatsApp, gebruikers bezorgd dat app meeleeft

Door Rutger Otto

11 aug 2025 om 16:19

677 reacties

Delen



EenVandaag

Vrij-pasfoto's misplaat * Nederland mag asielzoekers niet meer uitzetten naar België * Hoe kijken Russen in FL naar hun thuisland? * AI-chatbot van Meta mag sensuele gesprekken met gebruikers voeren

AVRO
TROs

Meta AI

Risico's

Wetgeving

AVRO

1V

15:31



26:06

Waar ga ik het over hebben?

- AI
- Mensenrechten
- De impact van AI op mensenrechten
- Take-aways

Vraag:
Wat is een algoritme?

"Een set van regels en instructies die een computer uitvoert om een probleem op te lossen of een vraag te beantwoorden."

*Vraag:
Wat is AI?*



The Elm - University of Maryland, Baltimore
Artificial Intelligence: What to Know ...



Britannica
Artificial intelligence (AI ...



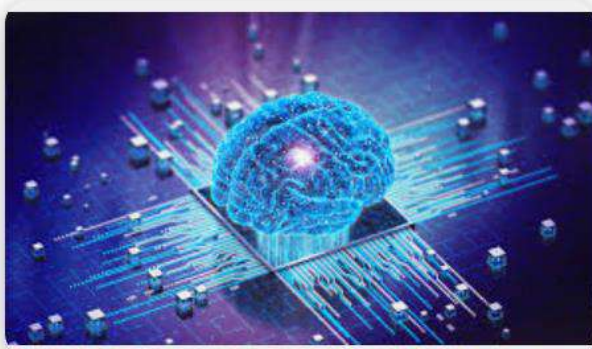
Tech Mahindra SMART Academy
Machine Learning in Healthcare



Corporate Finance Institute
Artificial Intelligence - Definition ...



URBE University
Artificial Intelligence for Students



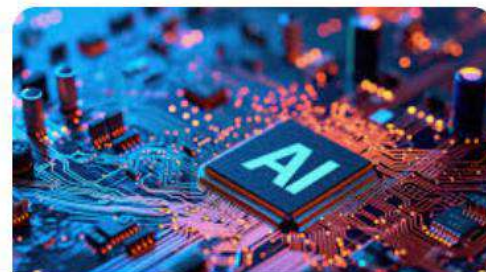
Live Science
Artificial intelligence: What is AI ...



K.R. Mangalam University
The Power of Artificial Intelligence ...



SciTechDaily
Will Artificial Intelligence Soon ...



Selecteer alle
afbeeldingen met
auto's



VERIFIËREN

Artikel 3(1) van de AI-verordening definieert een AI-systeem als volgt:

“een op een machine gebaseerd systeem dat is ontworpen om met **verschillende niveaus van autonomie** te werken en dat na het inzetten ervan **aanpassingsvermogen kan vertonen**, en dat, voor **expliciete of impliciete doelstellingen**, **uit de ontvangen input afleidt hoe output te genereren** zoals **voorspellingen, content, aanbevelingen of beslissingen** die van **invloed kunnen zijn op fysieke of virtuele omgevingen.**”

Algoritmes

AI-systemen

Tijdens de jaaropening kun je rekenen op een publiek van beleidsmakers, CIO's, informatiemanagers, IT-architecten, data-analisten en projectleiders binnen de overheid. Zij verschillen in kennisniveau en belang: van strategisch tot operationeel. Lastige types zijn bijvoorbeeld:

- **De beleidsjurist** die direct vraagt naar AVG, privacy en juridische consequenties.
- **De IT-architect** die in technische details duikt en wil weten hoe systemen concreet koppelen.
- **De verandermoeie manager** die vooral extra werk ziet en zich afvraagt "wat levert dit nu écht op?".
- **De kritische bestuurder** die vraagt naar kosten, governance en haalbaarheid.

Door zowel visie, praktische voorbeelden als concrete voordelen voor de overheid te benadrukken, houd je deze groepen betrokken.



+ Stel een vraag



Tijdens de jaaropening kun je rekenen op een publiek van beleidsmakers, CIO's, informatiemanagers, IT-architecten, data-analisten en projectleiders binnen de overheid. Zij verschillen in kennisniveau en belang: van strategisch tot operationeel. Lastige types zijn bijvoorbeeld:

- **De beleidsjurist** die direct vraagt naar AVG, privacy en juridische consequenties.
- **De IT-architect** die in technische details duikt en wil weten hoe systemen concreet koppelen.
- **De verandermoeie manager** die vooral extra werk ziet en zich afvraagt "wat levert dit nu écht op?".
- **De kritische bestuurder** die vraagt naar kosten, governance en haalbaarheid.

Door zowel visie, praktische voorbeelden als concrete voordelen voor de overheid te benadrukken, houd je deze groepen betrokken.



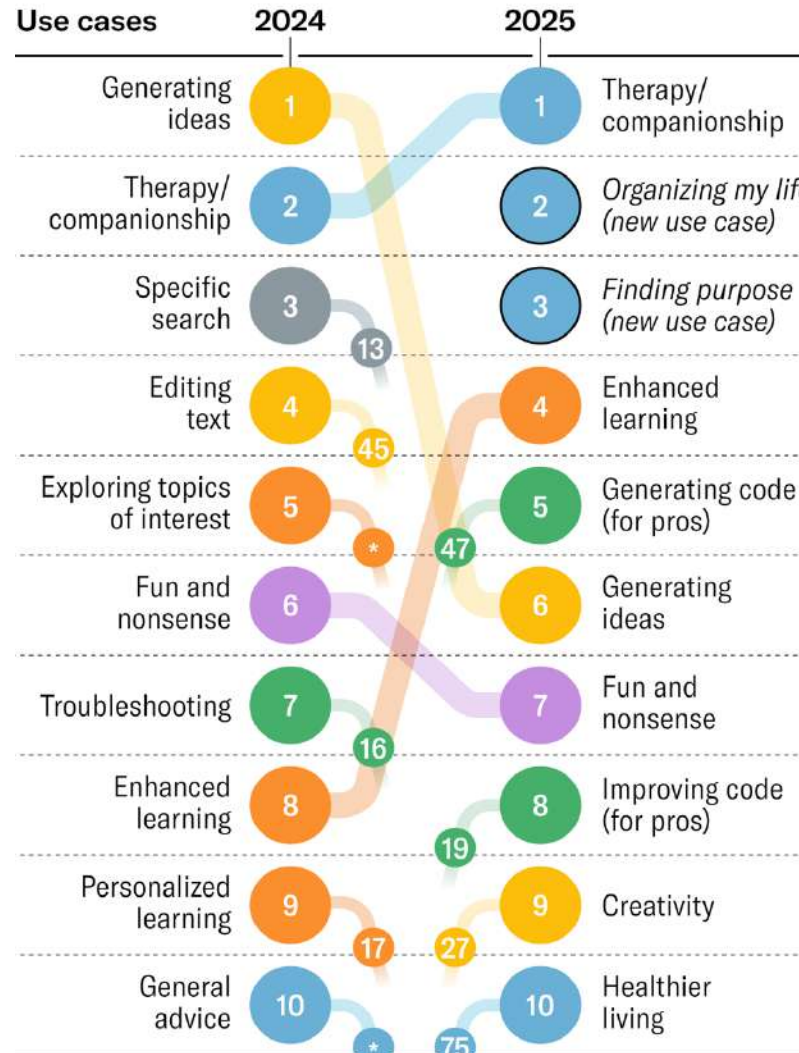
+ Stel een vraag



ChatGPT kan fouten maken. Controleer belangrijke informatie. Zie [cookievoorkeuren](#).

Top 10 GenAI use cases wereldwijd

Themes



Als het mis gaat...





Toeslagenschandaal

- 41.000+ ouders moesten onterecht kinderopvangtoeslag terugbetalen
- De terugvorderingen waren zo hoog, dat financiële problemen en soms uithuisplaatsing het gevolg waren
- Boete voor Belastingdienst van €2,75 miljoen
- Inmiddels zijn herstelbetalingen gedaan van €3,2 miljard
- Dat is €3.200.000.000!!!

Illustrator: toscanabanana

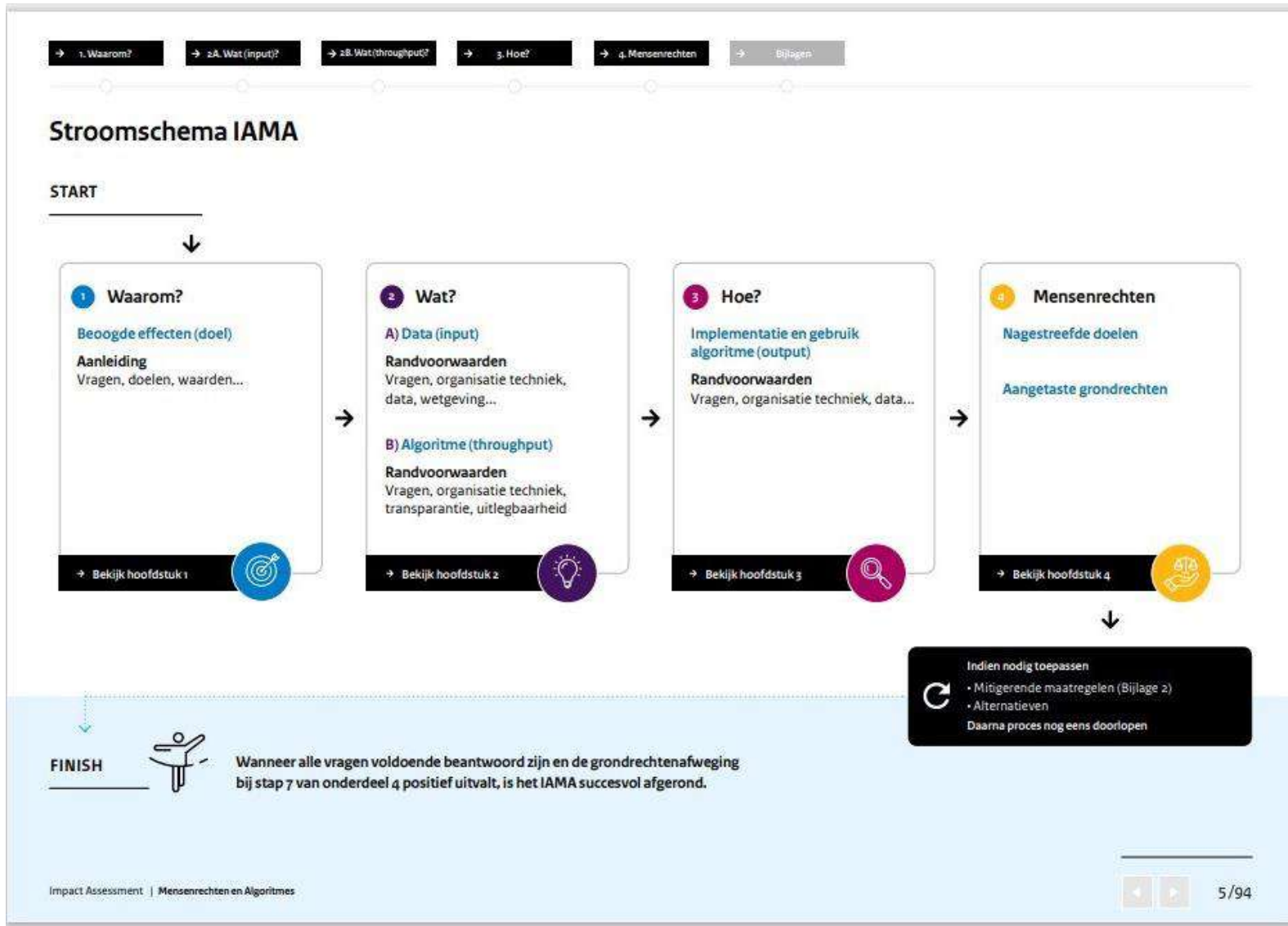
DUO – uitwonende beurs

- Studenten met een migratieachtergrond werden onevenredig vaak aangemerkt als fraudeur
- Er bleek sprake te zijn van discriminatie
- Aanname: hoe dichter studenten bij ouderlijk huis wonen, hoe groter kans op fraude
- Wetenschappelijk en statistisch sneed dit geen hout

Afstand tot ouder(s)	Leeftijd	Risicoscore (R2)	mbo 1-2	mbo 3-4	hbo	wo
0	15-18	120	144	132	120	96
0	19-20	110	132	121	110	88
0	21-22	105	126	116	105	84
0	23-24	100	120	110	100	80
0	25-50	80	96	88	80	64
1-1000	15-18	100	120	110	100	80
1-1000	19-20	95	114	105	95	76
1-1000	21-22	85	102	94	85	68
1-1000	23-24	75	90	83	75	60
1-1000	25-50	65	78	72	65	52
1001-2000	15-18	95	114	105	95	76
1001-2000	19-20	85	102	94	85	68
1001-2000	21-22	75	90	83	75	60
1001-2000	23-24	65	78	72	65	52
1001-2000	25-50	60	72	66	60	48
2001-5000	15-18	85	102	94	85	68
2001-5000	19-20	75	90	83	75	60
2001-5000	21-22	65	78	72	65	52
2001-5000	23-24	55	66	61	55	44
2001-5000	25-50	45	54	50	45	36
5001-10000	15-18	75	90	83	75	60
5001-10000	19-20	65	78	72	65	52
5001-10000	21-22	55	66	61	55	44
5001-10000	23-24	45	54	50	45	36
5001-10000	25-50	35	42	39	35	28
10001-20000	15-18	50	60	55	50	40
10001-20000	19-20	40	48	44	40	32
10001-20000	21-22	30	36	33	30	24
10001-20000	23-24	25	30	28	25	20

Mensenrechten

Impact Assessment Mensenrechten & Algoritmes (IAMA)



- Ontwikkeld in samenwerking met overheidsorganisaties
- Geen checklist!
- Toepassing samen met verschillende experts
- Reflectie over waarom, wat en hoe
- Geeft invulling aan de FRIA-verplichting van art. 27 AI-verordening die vanaf augustus 2026 geldt.



Tijdlijn

- 2021: publicatie IAMA
- 2021-heden: verschillende overheidsorganisaties implementeren het IAMA als standaard
- 2023: spreken in het Europees Parlement
- 2024: Mensenrechten impact assessment wordt verankerd in de Europese AI Act

AI-geletterdheid

- Het is sinds 2 februari 2025 **verplicht** voor organisaties om hun personeel (dat met AI in aanraking komt) **AI-geletterd** te maken. Wat AI-geletterdheid precies inhoudt, is nog niet duidelijk.
- Je zou kunnen denken aan:
 - Praktische kennis en vaardigheden
 - Technisch inzicht
 - Ethiek, wetgeving en maatschappelijke impact
- Zie voor meer informatie <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/themas/algorithmes-ai/ai-verordening/ai-geletterdheid>

Niets meer fout doen is niet realistisch...

In plaats daarvan:

- Voorkom techno-solutionisme
- Creëer een open sfeer waarin mensen zorgen of twijfels mogen aankaarten
- Tijdig fouten en ongewenste effecten identificeren is essentieel
- Wanneer fouten worden gevonden: stuur het project snel bij en compenseer de schade
- Betrek meerdere perspectieven bij het vormen van je aanpak
- Zet in op het vergoten van kennis en vaardigheden rond AI (incl de impact van AI op mensenrechten)
- Communiceer over je aanpak

Vragen?



Universiteit Utrecht

Op de hoogte
blijven? Voeg me toe
op LinkedIn!



Iris Muis

1 of the 100 Brilliant Women in AI
Ethics 2025



Bronnen

- **In de media:**

- 15-08-2025 Interview in EenVandaag (vanaf 12:25): <https://npo.nl/start/serie/eenvandaag/seizoen-12/eenvandaag-18-20-u/afspelen>
- 11-08-2025 Interview in Nu.nl *Meta AI zorgt voor onrust op WhatsApp, gebruikers bezorgd dat app meeleeft*: <https://www.nu.nl/tech/6365317/meta-ai-zorgt-voor-onrust-op-whatsapp-gebruikers-bezorgd-dat-app-meeleeft.html>
- 08-08-2025 Interview in EenVandaag (vanaf 12:30): https://npo.nl/start/serie/eenvandaag/seizoen-12/eenvandaag_5841/afspelen

- **Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes (IAMA):**

- Mensenrechten: <https://www.uu.nl/onderwijs/universele-verklaring-van-de-rechten-van-de-mens-75-jaar>
- Het IAMA, juli 2021: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/02/25/impact-assessment-mensenrechten-en-algoritmes>
- IAMA in Actie door Data School & RijksICT Gilde, 20-6-2024: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/06/20/iama-in-actie-lessons-learned-van-15-iama-trajecten-bij-nederlandse-overheidsorganisaties>

- **De Ethische data Assistent (DEDA):**

- De Ethische Data Assistent (DEDA): <https://deda.dataschool.nl/>
- Dringende Dataverhalen, Data School. 'In dit boekje worden een aantal cases uiteengezet waarin ethische problemen in dataprojecten worden uitgelicht.' <https://deda.dataschool.nl/dringende-dataverhalen/>

- **Over algoritmes:**

- Wat is een algoritme?, Overheid.nl: <https://minbzk.github.io/Algoritmekader/overhetalgoritmekader/soorten-algoritmes/>
- Definitie AI-systeem uit de AI Act uitgelegd, Stichting Algorithm Audit: https://algorithmaudit.eu/nl/knowledge-platform/knowledge-base/guidelines_ai_act_implementation/
- Analyse en demo van de fraudescorekaart door Lighthouse Reports, <https://fraudscorekaart.lighthousereports.nl/>



Utrecht
University

DATA SCHOOL